



T.B.M.M.
DEMOKRATİK TOPLUM PARTİSİ
Grup Başkanlığı

DTP

Sayı : 705
Tarih : 23.06.09

8690

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıda yer alan soruların, İçişleri Bakanı Sayın Beşir ATALAY tarafından, Anayasanın 98. İhtüzüğün 96. ve 99. maddeleri uyarınca yazılı olarak yanıtlanmasını saygılarımla arz ederim.

Gülten KİŞANAK

DTP Diyarbakır Milletvekili

Türkiye 1951 Mültecilerin Hukuki Statülerine Dair Sözleşme (Cenevre Sözleşmesi olarak bilinir) ile 1967 Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Protokol'e ilk imza atan ülkelerdendir. İkinci Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş sürecinin travmalarını azaltmayı amaçlayan Cenevre Sözleşmesi; dünyanın dört bir yanını saran şiddetli çatışmalar, "aşırı güç kullanımı" ve yerinden edilme sorununun devamı nedeniyle 1967 Protokolüyle güncellenmiştir. Bu sözleşme ve protokolün dışında İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi de dahil olmak üzere pek çok evrensel hak belgesi mültecilerin, göçmenlerin, sığınmacıların ve yabancıların haklarına değinmektedir.

Cenevre Sözleşmesi'ne ve 1967 Protokolü'ne Türkiye, "coğrafi sınırlama" şerhi koyarak imzalamıştır. Türkiye'de Avrupa ülkeleri dışından gelen başvuruları mülteci olarak kabul etmemekte; hatta Avrupalı sayılan başvuruçular için de "misafir" gibi uluslararası mevzuatta karşılığı olmayan adlandırmalar yapılmaktadır. Türkiye iç mevzuatında Mültecilere ve Sığınmacılara yönelik yasa düzeyinde bir hukuksal metin mevcut değildir. Ancak Avrupa ülkelerinden gelen ve mültecilik talebinde bulunan kişilere atfen "misafir" tanımlaması içerisinde kalmak kaydıyla, 15/71950 tarih ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun gereğince "ikamet izni" düzenlenmektedir.

Mülteciler ve sığınmacılar "İrkları, dinleri, milliyetleri, belirli bir toplumsal gruba üyelikleri veya siyasi düşünceleri nedeniyle" vatandaşı oldukları ülkede can güvenlikleri kalmamıştır. Bu nedendir ki uluslararası hukukun korumasına ihtiyaç duyarlar. Türkiye'de mültecilerin ve sığınmacıların durumu yasal ve idari sorunlardan dolayı zorlaşmaktadır.

Türkiye'ye, 2001 ve 2003 yılları arasında Irak'taki Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin başvuruçuları üçüncü ülkelere yerleştirmeleri durdurması üzerine, zorunlu olarak, 1204(bazı resmi belgelerde bu rakam 1210 olarak verilmektedir) İranlı Mülteci geldiği belirtilmektedir. İran'dan Irak'a sığınmış olan bu grup, bu tarihlerden sonra Irak üzerinden ya da doğrudan İran'dan Türkiye'ye geldikleri kaydedilmiştir.

Türkiye'ye gelen bu grup, BMMYK-Irak ve BMMYK-Türkiye Ofisleri tarafından mülteci olarak kabul edilmektedirler. Türkiye 1994 Yönetmeliği olarak bilinen "Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında

Yönetmeliği" gereği Avrupa dışından Türkiye'ye sığınma amaçlı gelen kişilere geçici sığınma tanımaktadır. Ancak Türkiye'nin bu gruba ilgili farklı bir yaklaşım sergilemiştir.

7/11/2003 Tarihinde Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve BMMYK temsilcilerinin katıldığı toplantıda bu sığınmacılarla ilgili;

- 7/11/2003 tarihinden sonra Türkiye'ye gelecekler veya bu tarihe kadar gelmiş olmalarına rağmen BMMYK Türkiye temsilciliğine kayıt olmayan İranlılar bu "haklardan" yararlanmayacakları,
- Sığınma prosedürüne dahil edilmeyecekleri,
- "Sığınma talebi tetkik edilen yabancı" "İltica talebi tetkik edilen yabancı" "Mülteci" "Sığınmacı" statüsünde değerlendirilmeyecekleri,
- Mültecilere ve sığınmacılara sağlanan haklardan yararlanamayacakları,
- 15/6/2004 tarihine kadar dört ilin (Van, Hakkari, Şırnak, Ankara) valiliklerine müracaat etmeleri böylece sığınma başvurularının sonlandırılıp ve 5683 sayılı Kanununa göre muameleye tabi tutulacakları,
- BMMYK'ye kayıtlı olmalarının gerektiğinde ülkeden çıkarılmalarına engel olmayacağı,
- Üçüncü bir ülkeye yerleştirilmeyecekleri,
- Sağlık hizmetleri, ikamet harcı, sosyal ihtiyaçları vb. konularında devletin hiçbir yükümlülüğünün olmadığı; tüm ihtiyaç ve masraflarının BMMYK tarafından karşılanacağı belirtilmektedir.

Toplantıda alınan kararlar ardından BMMYK'nın mülteci olarak tanıdığı bu gurubun şartlarının zorluğu ve yaşamlarındaki belirsizlik nedeniyle pek çoğunun, ülkeyi yasa dışı yollarla terk etmek zorunda kaldığı ve bu sırada yaşamını kaybettiği; geride kalan yaşlıların, kadınların ve çocukların ikamet izni için gereken harcı karşılamakta güçlük çektikleri, çalışmalarına izin verilmediği için kaçak işçi olarak istismar edildikleri, parasız eğitim ve sağlık güvencesinden yararlanamadıkları için oldukça zor koşullarda yaşadıklarına ilişkin raporlar mevcuttur.

1951 Cenevre Sözleşmesinin 33. maddesinde sığınmacıların, mültecilerin hiçbir şekilde hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına geri gönderilmeyeceği ve iade edilmeyeceğini açık bir şekilde belirtmektedir. Buna karşın 7/11/2003 tarihli toplantıda bu kişilerin BMMYK'ya kayıtlı olmalarının sınır dışı edilmelerine engel olmayacağı belirtilmektedir. Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi tarafından 15/8/2005 tarihinde bu kişilerle ilgili hazırlanan raporda 7/11/2003 tarihinde yapılan toplantıdan sonra Türkiye'ye aynı gerekçelerle sığınan kişilerin öncelikle Van Emniyet Müdürlüğüne gönderildikleri daha sonra İran'a sınır dışı edildikleri belirtilmiştir. Aynı raporda sınır dışı edilenlerin akıbetlerinden haber alınamadığı, bu kişilerin İran'da işkenceye ve kötü muamele maruz kalmış olabileceği belirtilmektedir. Bu kapsamda;

1. Van, Hakkari, Siirt, Ankara Valilikleri ve BMMYK'ne kayıtlarına göre bu kapsamda kaç İranlı Türkiye'ye gelmiştir?
2. Şu anda, 23 Haziran 2009 itibariyle Türkiye'de bu gruptan kaç İranlı bulunmaktadır?

3. Türkiye'ye Avrupa dışından gelenlere, sığınma hakkı tanırken BMMYK Irak ve Türkiye Ofisleri tarafından mülteci olarak kabul edilen bu kişiler, neden ve hangi ulusal ve uluslararası mevzuat gereğince sığınmacı olarak kabul edilmemiştir?
4. "Sığınma talebi tetkik edilen yabancı" "İltica talebi tetkik edilen yabancı" "Mülteci" "Sığınmacı" statüsünde değerlendirilmeyecekleri belirtilen bu grup, Türkiye'de hangi statüdedir?
5. Türkiye'de bu İranlı grupla aynı durumda olan başka kişi veya gruplar var mıdır?
6. Bu kişilerin üçüncü bir ülkeye gitmeleri hangi yasal gerekçelerle engellenmektedir?
7. BMMYK sadece mültecilere yardım eden bir örgüt olduğuna göre; Türkiye tarafından sığınmacı olarak dahi kabul edilmeyen bu gurup, neden yardım için BMMYK'ya yönlendirilmiştir?
8. 7/11/2003 tarihinden sonra bu gruptan kaç kişi sınır dışı edilmiştir?
9. Türkiye'nin 1951 Cenevre Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki yükümlülükleri bağlamında, sınır dışı edilen kişilerin akıbeti nedir?
10. Türkiye'nin 1951 Cenevre Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi yükümlülükleri bağlamında, söz konusu toplantıdan (7/11/2003) sonra Türkiye'ye sığınanların sınır dışı edilmesi ve Türkiye'de bulunanların sınır dışı edilme riskiyle yüz yüze olmalarının yasal dayanağı nedir?
11. 7/11/2003'te yapılan toplantıda Türkiye'nin bu kişilere ikamet izni vermesinin bir "iyi niyet" belirtisi olduğu vurgulanmaktadır; "iyi niyet"ten kasıt nedir ve "iyi niyet"ın yasal dayanağı nedir?
12. İranlı bu gruba "sığınma hakkı" tanınmaması, 1994 tarihli, Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılarla ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in ihlali değil midir?
13. Bu gruptan birçok kişinin, sorunlarının yıllardır sürüncemede bırakılması nedeniyle; çözümü Türkiye'yi kaçak yollarla terk etmekte bulunduğu belirtilmektedir; kaç kişi yasadışı yollardan ülke dışına çıkmaya çalışmıştır?
14. Bakanlığınız İranlı bu grupla ilgili ne gibi çalışmalar yapmaktadır?
15. Bu gurubun sorunlarının çözümü için ne gibi planlamalar yapılmıştır ya da yapılmaktadır?
16. Çalışma izni verilmeyen, yıllardır yersiz-yurtsuz ve yoksul olan bu kişilerin, altı ayda bir, kişi başı iki yüz yetmiş beş TL (275 TL) İkamet İzni Harcını'nı nasıl temin etmeleri beklenmektedir? Mağdur durumda olan bu insanlar için, söz konusu harcın kaldırılması amacıyla yapılan bir hazırlık var mıdır?